حمید تقوائی،دووهەمی خورداد وجەنگ لەگەڵ یەکێتی نیشتمانی

لە (پاسخ)* ی ژمارە 44
محەمـــەد فەتاحـــــــی
23دیسەمبەر2005
www.pasox.org

حەمەغـــــــەفور
لەفارسییەوە وەریگێڕاوە

ماوەیەك بوو بەهەر هۆیەكەوە بووبێت لەجەنگ ودەعوا لەگەڵ كەسانی چەشنی حمید تقوائی بەدووربووم. ئیكتیشافاتی ئەم دواییانەی ئەم پیاوە تیژبینە وتەقەنیشانەشكێنەكانی لە ڕاستڕەوییەكانی هاوڕێیانی ئێمە لەعێراق، ناچاری كردم بزانم چ خەبەرە. لە وەڵام بە حمید تەقوایی چەند نوسراوی هاوڕێیانی دیكە لەم ژمارەیەی بڵاوكراوەی (پاسخ)دا هاتووە. منیش بەمشێوەیە چەند خاڵێك هەیە كەلەوەڵامی ئەودا دەیانهێنمەوە!

یەكەم– بۆ ڕەخنە لەڕاگەیەنراوی ڕێبوار ئەحمەد لیدەری حككع،حمید تقوائی دەڵێ ئەمانە ئەگەر دووی خوردادی نەبوونایە، پێویست نەبوو سەودانامە بۆ دەوڵەت بنووسن وئاگربڕ ڕاگەیەنن،مەگەر جەنگێك لەنێوانیاندا هەبوو.....؟

بەویژدانەوە حمید ڕاستدەڵێ، لەنێوان حككع ویەكێتی نیشتمانیدا جەنگێك لەئارادانییە، بەڵام لەشوێنێكی دیكەوە جەنگێك بەپانتایی كۆمەڵگا لەسەروبەندی شكڵگرتندایە كەپێدەچێ خۆشبەختانە هەواڵەكەشی بەكەسانی وەكو حمید نەگات. جەنگێك لەنێوان خەڵك ویەكێتی نیشتمانی(یەكێتی) وە داروودەستەی چەكداری دەسەلاتداردا بەپانتایی كۆمەڵ لەسەروبەندی سەرهەڵداندایە وبەڕێوەیە، لەپێناوی ئاو وكارەبا وسادەترین پێویستییەكانی ڕۆژانەداو لەدژی گەندەڵیی بەپانتایی ئیداراتی میلیشیایی ناسیونالیستەكان. بۆ ئاگاداری جەنابی تقوائی، یەكێتی كەڵك لەو جەنگە وەردەگرێ كەپێنج ساڵ لەوەوپێش لەبەرامبەر حككع دا بەرپایكرد، مۆری حككع دەنێت بەهەر ناڕەزایەتییەكەوە لەلایەن خوێندكاران وخەڵكی بەتەنگهاتووەوە وخەباتی ئەوان بەدەسیسەی كۆمۆنیستانێك دەزانێت كەلەگەڵ یەكێتیدا لەحاڵەتی جەنگدان. هەر ئەم مەسەلەیەش وا دەكات كەهەندێ جار هەڵسووڕاوان وڕێكخەرانی ئەم خەباتانە خۆیان لەژێر گوشاردا هەستپێدەكەن. لەژێر گوشاری هەر ئەم فەزایەدا بوو هاوینی ڕابردوو دوای ناڕەزایەتی گشتی خەڵكی لەشاری كەلار،باسی بوونی دەستی پشتی پەردەی حككع و وابەستەبوونی ڕێكخەرانی ئەو ناڕەزایەتیانە هێنرایەپێشەوە. لەكەشێكی بەمجۆرەدا بوو كەیەكێك لەهەڵسووڕاوانی (بەمەدەنی كردنی كەلار) كەلەڕابەرایەتی ئەو بزووتنەوە ناڕەزایەتییەی خەڵكی شاردا نەخشی كاریگەری هەبوو، بۆ ڕزگار كردنی خۆی لە(تۆمەتی) وابەستەبوون بە حككع ەوە، لەڕێگەی ڕۆژنامەی مەلابەختیارەوە ڕایگەیاند كەئەم حیزبە لەڕووداوەكانی شاری كەلاردا دەستی نەبووە.

ڕاگەیەنراوی ڕێبوار ئەم كەڵكوەرگرتنەی (یەكێتی) لەدژی خەباتی خەڵكی گرتووە بەنیشانە. بەیانی ریبوار بەئاشكرا وبەڕەسمی بەدەنگی بەرز ڕادەگەیەنێ كەئەو جەنگە ماوەیەكی زۆرە كۆتایی هاتووە، لەسەركەوتنی سەربازی لەو جەنگەدا زیاتر لەمە وەچیتر ناتوانن كەڵكوەربگرن. بڕۆن وەڵامی سیاسی خەڵك وخواست

وداواكارييەكانيان بدەنەوە. برۆن وەلآمی ناڕەزايەتی ئەوان بدەنەوە لەپێناوی سادەترین نیازی ڕۆژانەياندا. لەپشتی داواكاری ئاو وكارەباوە دەسيسەی شەيتانيی كۆمۆنيستەكان نييە، درووستكراوی ئێمە نييە، بۆتان نييە داواكاريی مليۆنی خەڵكی بەم مۆرلێدانە بێوەلآم ڕابگرن وسەركوتی بكەن. ئەم ڕاگەيەنراوە سياسەتی سەركوتگەرانەی يەكێتی ڕيسوادەكات وچەكی دژی خەڵكيی لەدەستی ئەواندا دەردەهێنێ. ئەم هەنگاوە لەمەودای كۆمەلآيەتيدا هێرشی سياسييە بۆ سەر يەكێتی. ئەگەر هەڵە لە نووسينی حميددا هەيە، نووكی ئەو هەلآنە هەر لێرەدايە. واتە ئەوەی كەحميدو ئەمسالی ئەو دەبێ لەكونی ڕێكخراوەكەيان بێنەدەرەوە وكۆمەڵگای كوردستان بەوجۆرەی كەهەيە ببينن. حميد لەو كەسانەيە كەهەرگيز خاون نەزەر، جا چ باش يان خراپ نەبووە دەربارەی كوردستانی عێراق. لەو كەسانەيە كەهيچ كاتێك مەشغەڵەی ئەوێ نەبووە. هەر بەم هۆيەوە، بە بێگومان دەكرێ بووترێ كەتەنانەت باسەكانی خودی مەنسور حكمەتيشی نەخوێندۆتەوە دەربارەی ئاڵۆزييەكانی ئەو كۆمەڵگايە. بەشێك بەم هۆيەوەيە كەناتوانێت مەسەلەكانی ئەمڕۆی ئەوێ درك بكات. وەبەشێكی ديكەشی هەر بەم هۆيەوەيە كەباسكردن لەديارەدەيەك دێنێتە ئاراوە بەناوی "دەوڵەتی كورد"ەوە، ديارەدەيەك كەتا ئەم ساتانەش جگە لە خودی ناسيوناليستەكانی كورد تەنها بەلای كەسانی وەكو حميد تقوائييەوە بە"دەوڵەت" دادەنرێت. دواتر دێمەوە سەر هۆيە بناغەييترەكانی بەڕەسمی ناسينی ئەم "دەوڵەتە"، كە گوايا ڕێبوار ئەحمەد لەبەرامبەريدا بۆتە دووی خوردادی. خوێنەری ئەم دێڕانە بابفەرموون لەخودی مەنسور حكمەتەوە ببيستن كەلەئەنجومەنی ماركسدا، وەلەباسێكدا كە كۆڕش مودەڕيسی لەنيسان2000دا دەربارەی كوردستانی عێراق هەيبوو، بەچ شێوەيەك ڕای خۆی دەردەبڕێت. ببينن ولەگەڵ شيكردنەوە سەتحيەكانی حميد دا بەراوردی بكەن:

" جێگاوڕێگايەكی كۆمەلآيەتی كەكۆمۆنيزمی كرێكاری عێراق لەكوردستان لەسايەيدا كاريكردووە، زۆر تايبەتييە. يەكەم: لايەنی ئاشكرای هەڵسووڕان، بەلآم ئەم هەڵسووڕانە ئاشكرايە نەك لەناو يەك حكومەتی ديموكراتيكدا، بەڵكو لەهەل ومەرجێكدا كە عەشيرەيەك وباندێكی چەكدار حكومەتيان گرتووە، لەبەرامبەر ئێمەدايە. بارودۆخێك لە وێنەی ئەفغانستان يا وەكو سۆماڵ. هەڵبەت لەكوردستانی عێراقدا كۆمەڵ ڕوخساری كۆمەلآيەتی زياتری پێوەيە لەچاو ئەفغانستان يا سۆماڵ دا، بەلآم لە ڕووی جۆری پەيوەندی لە نيوان دەسەلآتی سياسیو خەڵكەوە، بەشێوەی ئەفغانستان وسۆماڵە. كۆمەڵێك تفەنگبەدەست لەوێ دەسەلآتيان گرتووە كە نە كەس دەنگی پێداوە، نە لە هەڵبژاردندا بەشدارييان كردوەو نە لەسەر شانی ميدياوە بنياتنراوە. دەسەلآتی سياسی بە پشتی تفەنگ دامەزراوەو لەچوارچێوەی بەخشندەيی ئەمانە دەتوانی بيروڕات بڵێی. لەوانەيە چەكەكان لەم شانەوە بۆ ئەو شان بگوێزرێنەوە. چوار ساڵ لەوەوبەر ڕۆژێك لەپڕ بينيمان هەر ئەم حكومەتەی سلێمانی نەماوە. حكومەتی هەولێر هاتووە وحكومەتی سلێمانيی لابردووەو حكومەتی سلێمانی ڕايكردووە بۆ شاخ. دوای ئەم ڕووداوە دوو سێ دەوڵەت سەوداياندكرد وقەرار ومەداريان دانا وحكومەتی سلێمانی دووبارە گەڕايەوە ولانی كەم سلێمانييان دايەوە دەستی چونكە قەرارنەبوو يەكسەرە بێتەوە. دووبارە هەولێريان دايەوە تەرەفی ئەولا وسلێمانيش بۆ تەرەفی ئەملا....

ئەمە دەوڵەت نییە. ئەمە یەك ڕژێمی سەربازییە بەڵام دەسەڵاتی سەركوتی كۆمەڵگای نییە. بەوێنەی ڕژێمی خومەینی یاحكومەتی فیعلی ئێران یان تەنانەت حكومەتی میسر نییە كەدەسەڵاتی سەركوتی هەیە. ئێوە هەر ئەو ئازادی هەڵسووڕانی سیاسییەی كە لە سلێمانی هەتانە وەكو كۆمۆنیست، لەقاهیرە نیتانە. دەسبەجێ دەتانگرن‌و دەتانخەنە زیندان وگیانتان چەوردەكەن وسەگتان تێبەردەدەن. هەر ئەم توانا تەبلیغاتییەتان نییە لەمۆسكۆ. بۆچی چونكە مافیا دێت وتیرۆرتان دەكات. بەڵام لەسلێمانی لەگەڵ ئەوەشدا كەڕژێمێكی سەربازییە، سەرباری ئەوەش كە ڕەوتێكی عەشیرەیی–سەربازی حكومەتی گرتووەو وەڵامی كەسیش ناداتەوە، بەم حاڵەیەوە ناچارە تەحەمولتان بكات.
خاڵی دووهەم ئەمەیە كە كوردستانی عێراق لەحاڵەتی كۆمەڵگابوون دەرچووە. سەیركەن! ئەوە كۆمەڵگایەك نییە كە تێیدا بەرهەمهێنانی كۆمەڵایەتی خەریكە ئەنجام دەدرێت، كرێ وە خەبات لەسەر كرێ بوونی هەبێ، گەشەی ئابووری هەبێ، بودجەیەك هەبێ كە دەبێ دەوڵەت پەسەندی بكات، بشێ لەسەر دابەشكردنی داهات لەكۆمەڵدا جەدەل بكرێ، یاخود لەپەیوەند بە ئاییندەی فەرهەنگی‌و ئایدۆلۆژییەوە ململانێ لەئارادا بێت، یا ئەمەی كە پەروەردەو فێربوون چی بەسەردێ‌و مافەكانی ژنان چێ لێ دێت...
هەر ئەو كاتەی كە جەنگی ئەمریكاو عێراق دەستپێیكرد هەر ئەم كەسانەی كەئێستا لە ناو كۆمەڵەدا لەسەر كارن ئەو كاتە ووتیان بەه بەه! عالییە، خەریكە حكومەتی كوردی پێكدێت. ئەوساكە باسێك كە ئێمە لە بەرامبەر ئەم دیدگایەدا كردمان ئەمە بوو كەووتمان ئەوانە(مەبەست ئەمریكاو غەربە) خەریكن ئۆردووگای پەنابەری درووستدەكەن‌و كلیلەكەی دەدەنە دەستی جلال تاڵەبانی‌ومەسعود بەرزانی، نەك كۆمەڵگایەك كە تیایدا بەرهەمهێنان لەئارادابێت. لەم ئۆردووگای ئاوارەییەدا، ئەوانە هەم ئازوقە وەردەگرن‌و چونكە ئەو ئازوقەی هەیەو دابەشی دەكات چ هێزێك هەیە بتوانێت كرێكار لەژێر نفوزی ئەواندا دەركێشێ؟ خەڵك دەڵێن من ژیان‌و گوزەرانم بەمەوە بەستراوە كە ئەمانەو لێپرسراوانی ئەم ئۆردووگای ئاوارانە بەینیان لەگەڵ ئەمریكا خۆشە. ئێمە چۆن دەتوانین لەشاری سلێمانی دەسەڵات بگرین كاتێك هەر یەكسەر ئیتر پەتاتە بوونی خاریجی نییەو ئیتر ناكرێ نان درووست بكرێت؟ ئەمریكاو UN جلال تاڵەبانییان هەیە بۆیە كۆمەكەكان هەڵدەڕێژن. ئەگەر من‌و ئێوە بێینە سەركار ئەم كۆمەكانە دەبڕرێت. خەڵك ئەمە دەزانن، تەنانەت ئەگەر ناشیڵێن بەڵام ئەمە دەزانن. بۆچی ڕووناكەنە ئێمە؟ چونكە ئەم مەسەلەیە دەزانن. ڕووت تێبكات كەچی ببێت؟ ئەگەر منیش كوردێكی دانیشتووی سلێمانی بوومایە بەهەر چوار دەست وپێ مۆرم دەكرد كەجلال تاڵەبانی سەرنگووم نەبێ. لەبەر ئەوەی نەمدەزانی پارووە نانی دواتری ئەم وولاتە لەكوێوە دێت؟ ئەگەر جلال تاڵەبانی نێوانی لەگەڵ ئەمریكا تێكبچێ من چیبكەم؟ مناڵم هەیە، خێزانم هەیە. خەریكین بژین دەڵێن هەرچۆنبێ خودا بابی ئەمانە ببەخشێ بەس نییە شەقامەكانیان ئارام كردووە تامرۆڤ بتوانێ بچێت لەشوێنێك خواردنێك گیربهێنێ وبیخوات. لەكوردستانی عێراقدا ئابوورییەك نییە كە بڵێی ئێستا دەڕۆین هۆیەكانی بەرهەمهێنان دێنین. كام هۆی بەرهەمهێنان؟ هەشتا لەسەدی ژیانی ئەو كۆمەڵگایە بەجێگاو ڕێگایەكی نێو دەوڵەتییەوە بەندە كە حكومەتی كوردیی تیایدا دەسەڵاتدارە. كەس لەئەمریكا نەیووتووە ئەگەر خەسرەو سایە، ناسك ئەحمەد یا تاهیر حەسەنیش بێنە سەركار ئەم كۆمەكانە هەر دەدەن پێیان. خۆمان

دەزانین، ئەوانیش دەزانن ئەگەر ئێمە بێینە سەرکار ئەگەر دەستبووەشێنین و دەسەلات بگرین سبەینێ کۆمەڵگا لەبرسێتی و نەبوونیدا لە پێ دەکەوێت. ئەمەی کە ئێمە لەکوردستان لەگەڵ یەک کۆمەڵگا بەرەوڕوونین یەک فاکتەری واقعییە. ئێمە لەگەڵ جێگاو شوێنێکی نادیار بەرەوڕووین. خەڵك ناسنامەی کۆمەڵایەتییان لەدەستداوە، ناسنامەی حقوقییان لێسەنراوە. یانی پاسپۆرتێك بەناوی پاسپۆرتی کوردستانی عێراق نییە. سەرنجتانداوە کەلەسلێمانی فڕۆکەخانەیەك نییە؟ لەفەلەستین یەکێك لەدەعوا ئەسڵییەکانی فەلەستین لەگەڵ ئیسرائیلدا، فڕۆکەخانەی فەلەستینە. فەلەستینییەکان دەڵێن لێرە فڕۆکەخانەیەك دروستکەن تامن بەبێ ئەوەی پێویستم بەئیسرائیل بێت، بتوانم سەفەربکەم بۆ دەرەوە وبگەڕێمەوە، هێنانە ناوەوەو ناردنە دەرەوەم هەبێت، تا بتوانم ببمە وولات. ئیسرائیل دەڵێ نابێت! فڕۆکەخانە بەشێك نییە لە گفتوگۆکان.

ئەگەر کوردستانی عێراق لەم هەشت ساڵەدا وولات بووایە ئێستا دوو فڕۆکەخانەی دەبوو، فڕین بۆ ئەستەمبوڵ وئەنقەرەو بەپێچەوانەشەوە. لەم وولاتەدا لەتوانادا هەبوو بە خاکی تورکیادا بۆرییەکانی گاز ڕابکێشرانایە و لە دەریای ڕەشەوە دەهاتن ودەیانکڕی. کوردستانی عێراق وولات نییە. ناتوانی لەگەڵ کەسدا بڕیارنامەی لوولەکێشی گاز مۆربکەیت. ناشێ فڕۆکەخانە دابمەزرێ چونکە هیچ شەریکەیەکی ئاسمانی لەجیهاندا بۆ شوێنێك گەشت ناکات کەبارودۆخێکی ناڕۆشن ونادیاری هەبێ. دەڵێ من بوئینگ بهێنمە شاخ وکێوێك کەکەس نازانێ کێ خاوەنییەتی؟ لەپێناوی چیدا؟ چ کەسێ ئەم ئاسمانەی بەئێمە بەخشیوە؟ کەئێمە دەتوانین بۆ ئەوێ گەشت بکەین؟ کاتێ ناسنامەی دەوڵەتیی نییە، کاتێ کە وولاتێك نىيە، کاتی وەکو دیاردەیەك کۆمەڵگایەکی بەڕەسمی ناسراو نییە، کاتێ کە جوگرافیای سیاسی و حقوقییەکەی دیارنییە. کاتێك تۆ وەکو یەك کوردی دانیشتووی عێراق، وەکو یەك کەسی خەڵکی سلێمانی نازانیت بەخەڵك بڵێیت کەخەڵکی کوێیت و ئەو وولاتەی کە تۆ تیایدا دەژیت لە ڕێکخراوی نەتەوەکان ئاڵای نییەو تۆ هیچ کەسێك نییت، ئەوێ وولات نییە. ئیتر ئەو یاسایانەی کە مارکس دەربارەی پێکهاتنی کۆمەڵایەتی ووتوویەتی بەو شێوەیەی کە لە لەندەن ڕاستە دەربارەی کوردستانی عێراق ڕاست نییە. ئێستا بەڕای من بۆ نموونە ئەفغانستان باسی خەباتی چینایەتی هەڵناگرێ. ئەڵبەتە ئەفغانستان لەگەڵ کوردستان زۆر جیاوازی هەیەو زۆر داغانە. چینەکان لەکوردستان هێشتا قیافەی پێش ئەم دەورەیەی خۆیان هەڵگرتووە. بەلام من نازانم تا چەند ئابووری ئەمڕۆی کوردستانی عێراق بەوەوە بەندە کەدوکەڵی کارخانەکان بەرزبێتەوەو بەرهەمو کڕین و فرۆشتن ئەنجام بدرێ تاچ ڕادەیەك ئەم ئابوورییە ئەشێ لەلایەن جیهانی ڕۆژئاواوە کۆمەکی مادی پێ بکرێ؟

ڕوون نییە چەند کیلۆمەترێکی دەرەوەی سلێمانی کۆنترۆڵی بارودۆخ دەبێ لەدەستی چ کەسێکدا بێت. خاوەنی ئەسڵی لەبەغدادەو ئەو خۆشی لەژێر گەمارۆی ئابووریدایە بەلام لەوانەیە هەر ڕۆژێك بێت بگەڕێتەوەو دووبارە کوردستانی عێراق بگرێتەوە. هیچ یاسایەکی نێونەتەوەیی بەرگری لەحکومەتی جلال تاڵەبانی ناکات. واتا ئەگەر سەدام حسەین بێت وحکومەتی جلال تاڵەبانی لەناوببات، ڕۆژئاوا بەهۆی سەدام حسەینەوە تووڕەدەبێت، بەلام کەس ناڵێت حکومەتی یاسایی جلال تاڵەبانی لەسلێمانی لەناوچوو. حکومەتی عێراق دەتوانێ لەڕووی یاساییەوە ئەوێ بگرێتەوە چونکە هێشتا وولاتی خۆیەتی. ئەگەر سەدام حسەین تەسلیمی ئەو هەل ومەرجە

ببێت کە UN دەیڵێت، سبەی کوردستانی عێراق دەدەنەوە بەوو دەڵێن وولاتی خۆتە. ئەگەر بەیانی تاریق عەزیز کودەتا بکاتو لەبەغداد بێتەسەرکارو بڵێ سەدام حسەین لەزینداندایەو ئامادەیە تەسلیمی بکاتو بڵێت ئەو جێیەی کە سربەکانتان بۆی برد ئەویشی بۆ ببەن، دەسبەجێ پەیوەندیەکانی ڕۆژئاوا لەگەڵ عێراق ئاسایی دەبێتەوە وسوپای عێراق دەچێتەوە سلێمانی وهیچ یاسایەك، هیچ هاوپەیمانێکی نێودەوڵەتی، هیچ بڕیارنامەیەکی سنتۆو ناتۆ نییە کەبڵێین کوردستان ئەندامی ئەوەو بەر بەدەوڵەتی عێراق دەگرێ. لەم هەل ومەرجەدا ئێمە دەمانەوێ چی بەخەڵکی بڵێین؟

ستراتیژیستی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عیراق، ستراتیژیستی کۆمۆنیزمی کرێکاری لەعێراق دەبێ وەڵام بەم پرسیارانە بداتەوە. لەهەل ومەرجێکدا کە کوردستانی عێراقیان لە کۆمەڵگابوون، لە ئابووریەکی سەرلەنوێ بەرهەمهێنەوە مەحروم کراوەو کراوەتە جۆرێك ئۆردووگای ئاوارەیی، لەهەل ومەرجێکدا کەچینە کۆمەڵایەتییەکان لەوێدا لەپەیوەندییەکی بەرامبەر بەیەکدا نین، کەبناغەی کۆمەڵگایەکە، بەڵکو هەردووکیان چاوەڕێی گۆڕانی بارودۆخن. من وەکو حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاریو بزووتنەوەی کۆمۆنیزمی کرێکاری دەبێ بەکام پەیامەوە بچینە ئەوێ هەتا خەڵکی لەدەوری ئێمە کۆببنەوەو دەبێ کام ئاسۆ بنێمە بەردەم خەڵکیەوە؟ ئەمە یەك پرسیاری جددییە.

ئێمە قسە لەفراوان نەبوونی هێزمان دەکەین بەڵام بە شێوەی واقعیو لەڕاستیدا تا چەند دەکرێ لە وولاتێکدا کەهەموو بێ ئەمنیەتنو هەموو خەریکن بیر لە گوزەرانی دووسبەی دەکەنەوە، لەکۆمەڵگایەکی ئاوادا، چ کەسێ بیر لەوە دەکاتەوە ببێتە سیاسیو دواتریش لەپەنا ڕادیکاڵترین بەشی کۆمەڵەوە ڕابووەستێ؟ تەنانەت ئەگەر ئینسانێکی بەم جۆرە لەقوولایی دڵییەوە بڵێت ئەمانە باشترین قسەدەکەن؟ چ کەسێ، چ ئینسانێك کەدەبێ لەڕاستیدا مەعاشی خێزانەکەی دابین بکات، دێت لەڕۆتینی ژیانییدا پەیوەست ببێت بە حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عیراقەوەو ببێتە ئەندامی ئەو حیزبە؟ ئەمە مەودایەکی گرنگی مەسەلەکەیە. ئاییندەی کوردستان چی بەسەردێت؟ ئایا بەرەو سەربەخۆیی دەڕوات یاخود دەبێتەوە بەبەشێك لەعێراق؟ تورکیا دەڵێ چی؟ ئەمانە کۆمەڵێك پرسیارن کەبەسەر سەری ئیستراتیژیستی کۆمۆنیزمی کرێکارییەوە لەعێراق دەسووڕێنەوەو دەبێت وەڵامیان پێ بداتەوە. بەڕای من هەموو ئەم پرسیارانە وەڵامیان هەیەو دەکرێ وەڵام بەهەموو ئەم پرسیارانە بدەینەوەو عەمەلی بکەینەوەو بچینە بەرەوەو تەنانەت لە بەرژەوەندی خۆمان سوود لە تایبەتمەندییەکانی ئەم هەل ومەرجە وەربگرین. یەکێك لەتایبەتمەندییەکانی ئەم هەل ومەرجە ئەمەیە کە جلال تاڵەبانی ناتوانێت بڵێت وەکو نوێنەری خەڵکی کوردستان قسەدەکات. وەکو (یەکێتی-ینك) قسە دەکات. بێجگە لە کۆمەڵە کەس بەمانە ناڵێت دەوڵەتی کورد. بێجگە لە کۆمەڵە کەس بەم هێزە کوردانە ناڵێت شارەوانی سلێمانی! کۆمەڵە دەڵێت شارەوانی سلێمانی بەڵام خەڵکی پێیاندەڵێن هێزەکانی یەکێتی! یەکێتی یەك ڕێکخراوەیەو تا ئاخریش هەروا وەکو یەك ڕێکخراو دەمێنێتەوە.

ئەگەر کوردستانی عێراق وولاتێك بووایە، ئەگەر سەربەخۆ بووایە، ئەگەر هەڵبژاردنیان ڕێکخستبایە، بە ڕای من هەر یەکێتی دەنگی دەهێنا، ئەگەر لە سلێمانی لە وولاتی سەربەخۆی کوردستانی عێراقدا شەش مانگی دیکە

یەك هەڵبژاردنی ئازاد دابنرێت هەر یەكێتی دەنگی دەهێنێ هەر بەو شێوەیەی كە یڵتسین لەڕووسیا دەنگی هێنا. دەنگی دەهێنا بەو دەلیلەی كە دەیووت من دەرگای ئێوەم ڕووبە ڕۆژئاوا، ڕوو بە كۆمەكەكانی ڕۆژئاوا، كۆمەكی تەكنیكیو ئابووری. بەڵام ئەگەر كۆمۆنیستەكان بێنە سەركار ڕۆژئاوا ئێوە بایكۆت دەكات. كەواتە ئێوە وەكو كۆمۆنیست دەنگ ناهێنن. بەمپێیە ڕاگەیاندن لەدەستی ئەودایە، پارەوپوول لەدەستی ئەودایەو تا ئەو جێیەش كە هەڵبژاردنێك لەئارادانییەو كوردستانی عێراقیش وولات نییە، یەكێتیش یەكێتییە وئەمە هێزدەدات بەئێمە...." مەنسور حكمەت، ئەنجومەنی ماركس، بەشداری لەسیمیناری كۆرش مودەڕسی دەربارەی كۆمۆنیزمی كرێكاری لەعێراق، ئەپریلی 2000.

سەرجبدەن كەباسی مەنسور حكمەت دوای هێرشی سەربازی یەكێتییە بۆ سەر بارەگاكانی حزبی كۆمۆنیستی كریكاری عیراق. ڕێبوار ئەحمەد ڕوو بە هێزێك بەو تایبەتمەندی‌یانەوە كە مەنسور حكمەت دەیانژمێرێت، دەنووسێت بۆتان نییە فەزای جەنگیی لەدژی ئێمە ڕابگرن بۆ ئەوەی لەبەرامبەر ناڕەزایەتییەكانی خەڵكدا كەڵكی لێوەربگرن. ئەو جەنگە ساڵانێكە تەواوبووە. خوێنەری ئەم دێڕانە بائەوە لەبەرچاو بگرێت ئەگەر ئەندامێك لە حیزبی ڕیبوار ئەحمەد بەڕەسمی بانگەوازی (ینك)و جلال تاڵەبانی بكات تا لە كەناری ئەودا پەیوەست ببێت بە كەمپەینی سەربەخۆیی كوردستانەوە، حمید تقوائی نالێت ئەمانە خەریكن لەگەڵ یەكیتی یەكدەگرنەوە؟ لەمبارەوە سەرنجتان بۆ شێوازی باسو میتۆدی مەنسور حكمەت ڕادەكێشم: "شیعاری سەربەخۆیی كوردستانی عێراق ڕۆشنە هەتا هێزێكی موعتەبەر بەرزی نەكاتەوە كەس شوێن ئەم شیعارە ناكەوێت. هەتا یەك كەسی موعتەبەر نەڵێت دەبێ كوردستانی عێراق سەربەخۆ بێت كەس شوێنی ناكەوێت. خەڵك هەرگیز بەقسەی ئێمە لەبارەگای خۆمانەوە ئەم كارە ناكەن. كەواتە زۆر پیشتر دەبووایە بەرەیەكی لایەنگری ڕیفراندۆمتان درووست بكردایە كە ڕوون بێت ڕیفراندۆم مەسەلەی شەخسیو ڕێكخراوەیی منو ڕەوتی من نییە. دەبێ سەبارەت بەڕیفراندۆم بەسادەترینو ئیقتیسادی ترین شێواز كە زۆرترین خەڵك پەسەندی بكەن مەسەلەكەتان بخستایەتەڕوو. لەڕێگەی قسەكەرانی زۆرەوە كەبڵێن جەنابی تاڵەبانی سەیری ئەندەنوسیا بكە، هەر كە ئەندەنوسیا كەمێك نائارامی تێكەوت، تەیموری ڕۆژهەڵات سەربەخۆیی خۆی وەرگرت. ئەگەر كەسێك لە جێگاوشوێنی ئەمڕۆی كوردستانی عێراقدا باسی سەربەخۆیی نەكات بەڕای من ئیتر هیچ كاتێكی دیكە ناتوانێ تەرحی بكات. ئەو كاتە ئێستایە كە كەس ڕێگا نادات حكومەتی ناوەند تەكان بخوات لەجێی خۆی. ئەگەر ڕۆژێك دەوڵەتی بەعس بڕوخێت وەهەڵبژاردن بكرێت، لەو هەڵبژاردنانەدا كەلەم وولاتانەدا دەكرێن، وەیەك حكومەتی وەكو حوسنی موبارەك لەبەغداد بێتەسەركار چ كەسێك ئامادەیە یەك پارچە لەخاكی عێراق جیابكاتەوە؟ بەڕای من لەهەلو مەرجێكی بەم چەشنەدا هیچ كەسێك ناتوانێ باس لەسەربەخۆیی كوردستانی عێراق بكات.

ئێستا دەكرێ ئەم كارە ئەنجامبدرێ. ئەمڕۆ دەكری بڕۆیت وبڵێیت بائێرە سەربەخۆ بێت وەدەكرێ نیشانبدرێ كەئەم مەسەلەیە زەمینەی هەیە. ئەگەر كەسێك ئەم كارە دەكات ئەوا پێویستی بەیەك بزووتنەوەی ڕیفراندۆمخوازو بزووتنەوەیەك هەیە كەدەیەوێت چارەنووسی كوردستان دیارییبكرێت. بە بزووتنەوەیەك كە

سەرێکی لە نیۆیۆرك بێت‌و سەرەکەی دیکەشی لەسلێمانی‌و هەولێر بێت. بزووتنەوەیەك کەخۆی بە مەوازینی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکارییەوە نەبەستێتەوەو قسەی خۆی بکات..." مەنسور حکمەت، هەمان جێگا.

دووهەم–بەڕواڵەت وا دەردەکەوێ کە هەڵوێستگیریی حمید تقوایی لە بەرامبەر یەکێتیدا ڕادیکاڵ‌و لە سازان نەهاتووە. هەڵوێستگیریی هێزێك کە ئۆپۆزیسیۆنی "دەوڵەت"ی دەسەڵاتدارە. لە جەرگەی ئەم چەپڕەوییە شکڵییەدا، یەك ڕاستڕەوی "پتەو" خۆی نیشاندەدات. بەڕەسمی ناسینی "دەوڵەتی کورد"! ئەم هەڵوێستگیرییەی حمید سەرچاوەی لەمەیلی سیاسیی بەلای جلال تاڵەبانیدا نییە، لە مەیل‌و ئارەزووی قەلبی ئەودایە بۆ وجودی سەربازی ئەمریکا لەناوچەکەدا. نیشاندانی نەفرەتی ئاشکرا و"ڕادیکاڵ" سەبارەت بە"دەوڵەتی کورد" بۆ ئەوەیە تا ئەسڵی بە ڕەسمی ناسینی دەسەڵاتدارێتی ئەحزابی عەشیرەیی‌و قووڵیی عەشقی خۆی بەدەسکەوتەکانی ئەمریکا لەبەر چاو وونبکات. ئەم هونەرنووادنەی حمید ئەیتوانی مشتەری ڕاکێشێت. ئەگەر ئاژیتاتۆری ڕووکەشی ئێمە بیتوانیایە کەمێك هونەرمەندانە خۆی نمایش بکردایە. ئەم جەنابانە دەیانەوێ بڵێن یەکێك لەدەسکەوتەکانی وجودی هێزەکانی پریزدنت بۆش "دەوڵەتی کوردە" لەناوچەکەدا. هەڵبەتە لەکاتی هێرشی سەربازی ئەمریکا بۆ سەر ئێران، بەهۆی ئاڵۆزتربوونی بارودۆخ‌و فروانبوونی ئەم وولاتەوە، دەکرێت چاوەڕوانی دەسکەوتی گرنگتر بین، ئەویش دابینکردنی کەشێك بۆ ڕێکخستنی شۆڕشی سۆشیالیستی حیزبی حمید تقوائی! بەندیکی قەتعنامەی ئەمانە دەربارەی ئەو ئەگەرە، پەیوەستە بە بەرەکەتی وجودی سەربازی ئەمریکاوە. سەرەداوی ئەسڵیی ئەم هەڵوێستگیرییە "سۆشیالیستییە" ناگەڕێتەوە بۆ مەیلی بەشێك لەمانەو دیفاعیان لەهێرشی ئەمریکا بۆ سەر عێراق لە کاتی باسە ناوخۆییەکانی دەورەی پێشوودا. ئەم گرایشە پرۆئەمریکاییە سەرچاوەکەی لە ماهییەتی "شۆڕشی سۆشیالیستی" ئەمانەدایە. ڕووخانی ڕژێم لەدیدگای ئەمانەوە هەمان شۆڕشی سۆشیالیستیانە. لەستراتیژی ئەمانەدا ڕووخانی ڕژێم‌و شۆڕشی سۆشیالیستی، هەردووکیان یەك دیاردەن. هۆی مەیلەکانی ڕابردووی ئەمانە بۆ هخا والاحواز وفاشیستە کوردەکانیش هەر ئەم عەشقە "سۆشیالیستییەی" ئەمانەیە بۆ هەر جۆرە شلوقکردنێك‌و ڕژانە شەقامێك لەم ڕاستایەدا. وجودی ئەمریکا لەناوچەکەدا لەخزمەتی ستراتیژی ئەمانەدایە بۆ ڕووخاندنی ڕژێم‌و جێبەجێبوونی ئامانجی ئێجگار سۆشیالیستیی ئەمانە لە مەتنی ڕووخانی ڕژێمدا. کاتێك دەڵێین ستراتیژیی ئەمانە کۆپی ناسیونالیزمی ئێرانییە، هەر لەوێوە سەرچاوەدەگرێ. دژایەتی ئەمانە لەگەڵ کۆنگرەی ئازادی عێراقیشدا، نەك لە دژایەتیانەوە لەگەڵ "سازشەکانی" ناوخۆی ئەو ڕێکخراوەدا، بەڵکو لەهەمان عەشقی دەروونی ئەمانەدایە بەوجودی هێزە ئازادیبەخشەکانی ئەمریکا لەناوچەکەدا.

هەموو ئەمانە بەلایەك، ئێستا ڕووندەبێتەوە کەبەرگری ئەمانە لەڕیفراندۆم بۆ سەربەخۆیی کوردستانی عێراق، چەندە شکڵی، چەندە بێناوەرۆك‌و بەرەنجامی ووتنەوەی ناچاریی‌و تووتییانەی برێك لەشیعارەکانی پێشووی ناو حزبی کۆمۆنیستی کریکاری ئێرانە، کەلەڕاستیدا هیچکام لەمانە نازانن کاتی خۆی بۆچی پەسەندکراون. کەسێك بچێت لەمان پرسیاربکات تەرحیان بۆ بەڕێخستنی ڕیفراندۆمێك بۆ بزووتنەوەیەکی وەرگرتنی سەربەخۆیی لەم وولاتەدا کامەیە؟ تەرحیان بۆ دەخالەت لەناو بارودۆخی عێراقدا چییە؟ لەدژی داگیرکردنی وولات، لەدژی

هێزەکانی سیناریۆی ڕەش وئەمریکان، یاخود بەدڵ مەیلیان بەلای پێشڕەوی ئەمریکاو ئارامکردنەوەی ئەم وولاتەوەیە لەلایەن هێزەکانی بۆشەوە؟ تەنها موخالیفی ئیسلامییەکانن، یاخود لانی کەم لەپشتی کۆمپیوتەرەکانیانەوە تەرحێکیان بۆ ئازادی عێراق پێیە، یاچاوەڕێن ئێمە کاربکەین وئەوانیش ئەرکی سەخت وترسناکی داوەریکردن بۆ خۆیان دابنێن؟

سێهەم-زۆرجار کاتێك ڕستە لەسازشنەهاتووو پڕاوپڕ لە قاتعیەتەکانی حمید سەیردەکەیت، لەخۆوە وێنای قارەمانێکی جەنگی دێتە بەرچاوت، کەیەکەیەك لەهێزەکانی بەفەرماندەیی جەنگاوەرێك بەناوی فاتح بەهرامی ناردۆتە نەبەرد لەگەڵ یەکێتی نیشتمانی دا لەسلێمانی. نەك تەنها هەر ئەمە، کەدەستووری پێداوە کەسازشکاران وهەڵاتووان لەجەبهە گوللەبارن بکات‌و لەسەر لاشەکانیان عیبارەتی پەندئامێز بنووسێت، وەلەسەر سێ ڕێیانی سلێمانی - کەنەدا دایان بنێت. کاتێك کەمێك لەکۆمپیوتەرەکەت دووردەکەویتەوە هەتا لەجیهانی مەجازیەوە بگەڕێیتەوە بۆ ژینگەی سروشتی، تێدەگەیت ئەوەی کەبینیت، شتێك نەبوو جگە لەکۆمەڵێك عیبارەتی پووچ، کەبۆ ڕازاندنەوەی سایتی ئینتەرنێتی روزنە ئامادەکراون. لەدەرەوەی ئەم جیهانە خەیاڵییە، ئی-مەیلێك کەفەرمانی نەبەردی هەڵگرتووە، زەمانێك بەدەستی فەرماندە گەشتووە، کەبەڕێزیان لەناو جێگای خەوتنەکەیدا لەوانەیە وەکو من بەبێ شۆرت نووستبێت.

ناوبردنی فاتح بەهرامی بێ واتانییە. بەڕێزیشیان بەدوای تەهیجە لەسازشنەهاتووەکانی فەرماندە حمیددا لەخەو بائاگادێتەوە، دەبینێ کە هاوڕێیانی ئێمە لەعێراق بوونەتە دووی خوردادی، کاتێك خۆی کۆدەکاتەوەو دەچێتە سۆراغی پشتیوانیکردنی کیتابی نەك لەجەبهە بەڵکو لەسایتی ئینەرنێتیدا، لەیەکەمین هەنگاودا چاوی بەبەیاننامەی حزبی کۆمۆنیستی کریکاری عیراق دەکەوێت لەدژی مەعرەکەی "هەڵبژاردن" لەعیراق، بە هۆشیاری‌یەکی بێ‌ئەندازەوە کەشفی دەکات کەعیللەتی چەپبوونی بەیاننامەی مانگی نۆڤەمبەری حککع سەبارەت بە"هەڵبژاردن" لەعیراقدا، نووسینی یەك مانگ دواتری هاوڕێ حمید بووە لەمانگی دیسەمبەردا!

هاوڕێیانی جەنگی من کەلەبەرامبەر بەئێمەدا دڵی شێرتان خواردوە!

شمشێری قاتعیەتتان بخەنەوە کەلان، بۆ ساتێك ئەگەر دەکرێ سەرنج بفەرموون! ئەگەر گرووپی چەپی ئێوە لەعێراق دەیەوێ لەگەڵ یەکێتی نیشتمانیدا بەرامبەرکێ وجەنگ بکات، بەخۆشحاڵییەوە مژدەتان دەدەمێ کەلەم حاڵەتەدا هەموو میوانی ئێمەن. ئێمە بلیت وچەك وئیمکاناتی سەفەریان بۆ کوردستان فەراهەم دەکەین، بابفەرموون سەفەر بکەن، پارە وڕێنوێنی وپێویستییەکانی عایدی ئێمە! وەرن با دۆست ودوژمن ببینن کەئایا گرووپێك کەپێکتانەوە ناوە، لەسەر ئەرزی واقع فەلسەفەیەکی لەپشتی سەرەوەیە هەیە وە ئایاکارێکی لەدەست دێت ئەنجامیبدات.

چوارهەم-حمید تقوائی بە حککع دەڵێ دووی خوردادی. لەفەرهەنگی زمانی ئینگلیزی‌دا، بەشێوەی ئاسایی لەجێگەی ووشەی تایبەت لەزمانی دیکەوە بەرامبەرەکەی درووستناکرێت. بۆ نموونە بۆ "فتوا" بەرامبەرێك نییە. تائەو جێیەی من بزانم، لە کاتێکەوە ئەم ووشەیە چووە ناو فەرهەنگی زمانی ئینگلیزییەوە کە لەلایەن ئیمام

خومەینییەوە لەدژی نوسەری ئایەتە شەیتانییەکان دەریکرد. موستەڵەحی "دووهەمی خورداد"یش دەچێتە ناو فەرهەنگی زمانەکانی دیکەوە، هەر ئێستا لەناوچەکەدا چۆتەناو زمانی کوردییەوە لەعێراق، وزمانی عەرەبییەوە. سەرەنجام دواتر بۆ ڕوونکردنەوەی ئەو نووسینە دەکرێ کە کارایی نێونەتەوەیی ئەم موستەڵەحە لەلایەن کەسێکی ئێرانییەوە بەناوی حمید تقوائییەوە ببێتە مایەی پێویستی داخڵبوونی بۆ ناو زمانەکانی دیکە. بەمپێیە ئێمە لێرە بە دواوە بەتەنیشتی "الدوم الخوردادی" عەرەبی، دووەم "کردادی" ئینگلیزی، "دوم هردادی" تورکی و"دوم غردادی" ئەڵمانی و...تدمان دەبێت.
بێگومان "واقعییەتی" فراوانبوونەوەی دووەمی خورداد بۆ وولاّتانی دیکە، ئەویش لەکاتێکدا کە دووەمی خورداد لەناو خودی ئێراندا عومری خۆی داوە بەهاوڕێ تقوائی، سەرچاوەی ترس‌ولەرزێکی گەورەیە کەئەم پیاوە جەنگاوەرە هێشتا لەم جەنازەیە هەیەتی. حمید عادەتی وایە کەلەڕابردوودا بژی. دەڵێن وانییە، دەربارەی سیاسەت وتاکتیك دوای دووهەمی خورداد پرسیاری لێبکەن ، هەمان کاسێتی دووبارەبووەوەی ئاژیتاسیۆنەکانی پێشوویتان دەداتێ. هەڵبەت بەڕاستی خاڵێکی نوێی دیکەش، تیوری "کودەتای" ئەحمەدی نەژادە کەئەلهەقی لەدووەم خوردادیەکانی پێشوو وەلایەنگرانی ڕەفسەنجانییەوە لەناو ڕاستی ئۆپۆزیسیۆندا فێربووە.

ئەمانە بەجێی خۆیان. بەڕاستی کەسێك لەناویاندا پەیدانابێت بڵێت ناکرێ هەموو جیهان بەچەمکی سادەی دووەم خوردادی ڕۆشنبکرێتەوە؟ وەلەم پیاوە داهێنەرە تەمەننا بکات کە قبوڵبکات مەسەلەی عێراق ولوبنان وفەلەستین وبەریتانیا وئەمریکا کەمێك ئاڵۆزترە لەزەینی شێر وخەتیی بەڕێزیان؟

هاوڕێ حمید باوەڕبکە ئەمە وانابێت، جیهان ئاڵۆزترە. بەقەولی منالێکی دۆستێکی ئێرانیم کەفارسییەکەی بەجۆرێکە کەپێکهاتێك لەووشەی ئینگلیزی لەگەڵدایە: چی بووە وا ناتوانی Grow up بکەیت؟

(*) پاسخ، بڵاوکراوەیەکی سیاسیە ، سەرنووسەرەکەی محەمەد فەتاحیە.